

Nieuw Nederlands

TLPST

Lesbrief nummer 29 – juni 2016

Wilt u laten weten wat u van deze TLPST vond? Hebt u tips voor de volgende aflevering? Mail ons: redactie@tlpst.nl.

De dokter praat moeilijk

Stel, je bent wat ziekjes en gaat naar de dokter. Je dokter vraagt wat er aan de hand is en vertelt daarna wat je eraan zou kunnen doen. Maar achteraf weet je eigenlijk niet zo goed meer wat de dokter gezegd heeft.

> [Lees verder](#)

Italiaan stoot hoofd en spreekt opeens Frans

Pas op als je je hoofd stoot. Want voor je het weet, spreek je daarna ineens een andere taal. Denk je dat zoiets helemaal niet kan? Lees dan het verhaal van een vijftigjarige Italiaan die zich plots gedraagt als een Fransman.

> [Lees verder](#)

Welke woorden vind jij lelijk?

Het Nederlands is voor veel mensen een mooie taal, waarin je veel mooie dingen kunt zeggen. Maar niet alle woorden zijn even mooi. De vlogster Mara houdt al enige tijd een lijstje bij van de woorden die ze lelijk vindt.

> [Lees verder](#)

Waarom is het zo moeilijk om een nieuwe taal te leren?

Kleine kinderen leren hun moedertaal in heel korte tijd en zonder moeite. Maar als je eenmaal twaalf jaar of ouder bent, wordt het veel moeilijker om een nieuwe taal te leren. Hoe komt dat?

> [Lees verder](#)

De dokter praat moeilijk

Stel, je bent wat ziekjes en gaat naar de dokter. Je dokter vraagt wat er aan de hand is en vertelt daarna wat je eraan zou kunnen doen. Maar achteraf weet je eigenlijk niet zo goed meer wat de dokter gezegd heeft. Sterker nog: je snapte er geen snars van. Licht het aan jou of aan de dokter?

In België zitten ze met een probleem. Vier op de tien Belgen begrijpen lang niet alles van wat hun huisarts vertelt over hun gezondheidsklachten en over de behandeling. De artsen gebruiken ook te veel moeilijke woorden, vindt 17 procent van de ondervraagde patiënten.

Is het erg dat patiënten hun dokter niet begrijpen? Ja. Want daardoor gebruiken ze geneesmiddelen niet op de juiste manier en vergeten ze vaker om ze in te nemen. Ook volgen ze de adviezen van de dokter minder goed op.

Snap jij altijd wat de dokter zegt?

In Nederland is het probleem minder erg, al kan het hier vooral bij laaggeletterden ook verkeerd lopen. De oplossing? Eerder dit jaar adviseerde minister van Volksgezondheid Edith Schippers patiënten om het gesprek bij de dokter op te nemen. Met een smartphone kan dat perfect. Daarna kunnen ze het thuis nog eens rustig beluisteren. Een goed idee, maar ook dan moet de arts **heldere taal spreken**.

Vragen en opdrachten

1a Als jij naar de dokter moet, ga je dan alleen of gaat er een volwassene met je mee?

1b In de tekst staat dat veel Belgen vinden dat dokters te ingewikkeld praten. Vind jij dat ook? Leg je antwoord uit.

1c Durf jij een dokter te vragen om iets nog een keer uit te leggen als je het niet begrijpt? Licht je antwoord toe.

2 In de tekst staat dat het probleem in Nederland vooral voorkomt bij laaggeletterden. Wat betekent 'laaggeletterd zijn'?

3 In [het artikel](#) staat dat de gezondheidsvaardigheden van Nederlanders beter zijn dan die van Belgen. Leg in je eigen woorden uit wat er bedoeld wordt met 'gezondheidsvaardigheden'.

4 De eerste alinea van de tekst eindigt met: 'Licht het aan jou of aan de dokter?' Overleg in de klas:

- a Wat kan de dokter beter doen?
- b Wat kunnen jullie als patiënt beter doen?

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Italiaan stoot hoofd en spreekt opeens Frans

Pas op als je je hoofd stoot. Want voor je het weet, spreek je daarna ineens een andere taal. Denk je dat zoiets helemaal niet kan? Lees dan het verhaal van een vijftigjarige Italiaan die zich plots gedraagt als een Fransman.

Er was eens een Italiaan die zijn hoofd stootte. Daarvóór sprak hij alleen maar Italiaans en Engels, nu spreekt hij (naar men zegt) ook Frans – hoewel het nog niet perfect gaat en hij nog altijd in het Italiaans schrijft. Nog raarder is dat hij zich volgens het verhaal als een Fransman gedraagt. Hij heeft een voorkeur voor alles wat Frans is op het gebied van eten, boeken en cultuur.

Wetenschappers hebben onderzocht wat er aan de hand is. De man lijdt aan het *compulsive foreign language syndrome* ('dwangmatig vreemdetaalsyndroom'). Dat verschijnsel ontstaat heel af en toe bij mensen die een hersenbeschadiging hebben opgelopen, bijvoorbeeld door een beroerte of hoofdletsel. Het lijkt er dan op alsof ze ineens een nieuwe taal spreken. Dat is overigens nooit echt zo. Soms gaat het om een taal die iemand vroeger geleerd heeft, en die hij weer vergeten is. En in andere gevallen lijkt het alleen maar alsof iemand een vreemde taal spreekt.

Een variant van dit verschijnsel is het 'buitenlandsaccentsyndroom' of 'foreign accent syndrome': mensen die dit hebben, zijn plots hun eigen accent kwijt, en hun stem heeft een andere toon dan vroeger. Dat doet dan denken aan een buitenlands accent. Er zijn in heel de wereld maar een zestigtal gevallen van dit verschijnsel bekend.

Vragen en opdrachten

- 1a Wat is je eerste reactie na het lezen van de eerste alinea van de tekst? Is dit echt gebeurd of niet?
- 1b In *het artikel* op Metronieuws.nl staat: "Als je denkt dat het een broodjeaapverhaal is, dan heb je het mis." Wat is een 'broodjeaapverhaal'?
- 2 Wat is het verschil tussen het dwangmatig vreemdetaalsyndroom en het buitenlandsaccentsyndroom?
- 3 De schrijver van tekst 2 weet dat het syndroom zeldzaam, maar wel echt is. Hij heeft dat ook opgeschreven in de tekst. Toch kun je aan de tekst zien dat hij het een raar verhaal vindt en moeite heeft om het te geloven. Overleg in de klas: aan welke zinnen kun je dat zien?
- 4 Welke taal zouden jullie 'zomaar' willen kunnen spreken? Of welk accent zou je willen hebben?

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Welke woorden vind jij lelijk?

Het Nederlands is voor veel mensen een mooie taal, waarin je veel mooie dingen kunt zeggen. Maar niet alle woorden zijn even mooi. De vlogster Mara houdt al enige tijd een lijstje bij op haar mobiele telefoon van de woorden die ze lelijk vindt. Wat vind jij lelijke woorden?

Mara is een vlogster die een “passie voor taal” heeft, al vindt ze *passie* eigenlijk een afschuwelijk woord. In [deze video](#) geeft ze een hele lijst met woorden die ze niet mooi vindt.

Bij sommige woorden, zoals *kots*, *fistel* of *brugsmurf*, heeft het misschien iets met de betekenis te maken. Bij andere woorden kun je denken dat het vooral gaat om de mensen die het woord gebruiken. Mara spreekt het woord *borrel* bijvoorbeeld waarschijnlijk expres een beetje bekakt uit. Ze heeft vast een hekel aan mensen die zeggen dat ze gaan borrelen.

Vlogster Mara heeft een passie voor taal.

Maar bij veel woorden is minder duidelijk waarom Mara ze zo lelijk vindt. Waarom zou *snippers* bijvoorbeeld lelijk zijn? Aan het eind van haar video geeft Mara zelf een verklaring: ze houdt niet van *k's*, *g's*, *o's* en *r'en*. Dat is haar persoonlijke smaak, geeft ze toe. Welke woorden vind jij lelijk?

Vragen en opdrachten

De eerste zin van de tekst is: “Het Nederlands is voor veel mensen een mooie taal, waarin je veel mooie dingen kunt zeggen.”

- 1a Vind jij Nederlands een mooie taal? Licht je antwoord toe.
 - 1b Wat vind jij een mooie buitenlandse taal? Probeer uit te leggen wat er mooi aan is.
 - 2 Mara vindt *passie* een lelijk woord. Toch gebruikt ze het woord wel. Ze zegt dat zij een passie voor de Nederlandse taal heeft. Hoe had ze ongeveer hetzelfde kunnen zeggen zonder het woord *passie* te gebruiken?
- Bekijk [de vlog](#) van Mara en overleg in de klas:
- 3 Is Mara volgens jullie een goede vlogster? Waarom wel/niet?
 - 4a Welke woorden die Mara lelijk vindt, vinden jullie ook lelijk?
 - 4b Met welke woorden die Mara lelijk vindt, is volgens jullie niets mis?
 - 5 In de tekst worden verschillende redenen gegeven waarom je een woord lelijk kunt vinden. Probeer samen nog meer redenen te verzinnen.

6a Welke Nederlandse woorden vinden jullie lelijk?

6b Waarom zijn die woorden lelijk?

> Antwoorden

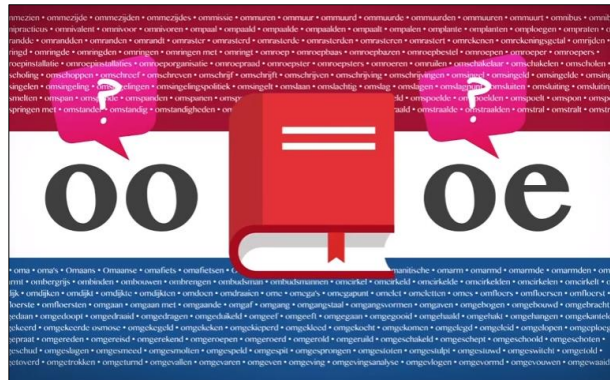
> Terug naar de voorpagina

Waarom is het zo moeilijk om een nieuwe taal te leren?

Kleine kinderen leren hun moedertaal in heel korte tijd en zonder moeite. Maar als je eenmaal twaalf jaar of ouder bent, wordt het veel moeilijker om een nieuwe taal te leren. Hoe komt dat? Het is onderzocht door een wetenschapper van de universiteit van Nijmegen.

Er is iets heel geks met mensen en taal. Je moedertaal heb je tijdens de eerste jaren van je leven leren spreken en verstaan zonder dat je op school zat. Het heeft je ook niet veel moeite gekost om deze taal te leren en inmiddels kun je waarschijnlijk alles wat mensen in het dagelijks leven zeggen moeiteloos begrijpen.

Maar vanaf een jaar of twaalf wordt het voor de meeste mensen een stuk moeilijker een taal te leren. Hoe komt dat? Volgens wetenschappers heeft het iets te maken met wat er gebeurt in onze hersenen als we naast onze moedertaal een nieuwe taal willen leren. Onze moedertaal zit dan eigenlijk 'in de weg'. Maar hoe dat precies werkt, weten die wetenschappers nog niet.

Wat gebeurt er in je hoofd als je een taal leert?

Op de universiteit van Nijmegen probeert taalkundige Mirjam Broersma erachter te komen wat er precies in het hoofd van een tweedetaalleerder gebeurt. In [dit filmpje](#) legt ze uit hoe ze dat doet.

Vragen en opdrachten

1a Ben jij op school goed in talen?

1b Vind je taalvakken leuk?

1c Hebben je antwoorden op vraag 1a en 1b met elkaar te maken, denk je?

Bekijk [het filmpje](#) over het werk van Mirjam Broersma. In het filmpje wordt vanaf 01:07 min. met behulp van een animatiefilmpje uitgelegd wat er gebeurt in je hoofd als je een klank (een woord) hoort.

2a Leg in je eigen woorden uit wat er gebeurt in het hoofd van iemand die Nederlands kent wanneer hij het woord *trots* hoort.

2b Waarom duurt dit proces langer bij iemand die het Nederlands nog aan het leren is?

2c Mirjam Broersma zegt dat je moedertaal in de weg zit bij het leren van een nieuwe taal. Hoe zie je dat terug in het antwoord op vraag 2b?

Spreek hardop het Engelse woord *the* uit. De Engelse *th* klinkt niet als de Nederlandse *th*. Zeg maar eens het Nederlandse woord *thuis* hardop. Overleg in de klas:

3a Als iemand die Nederlands spreekt Engels aan het leren is en het woord *the* hoort, welke verkeerde woorden zal het woordenboek in het hoofd van die persoon dan oproepen?

3b Noem zoveel mogelijk letters (of combinaties van letters) die in het Nederlands anders klinken dan in een andere taal.

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

Antwoorden bij het eerste onderwerp

- 1 Eigen antwoorden.
 - 2 Als je laaggeletterd bent, heb je grote moeite met lezen, schrijven en het begrijpen van informatie. (Als je helemaal niet kunt lezen en schrijven, ben je analfabeet.)
 - 3 Gezondheidsvaardigheden zijn de dingen die je moet kunnen en weten als het gaat om je gezondheid. Zoals:
 - weten hoe en waar je informatie kunt krijgen;
 - begrijpen wat er precies bedoeld wordt met de informatie;
 - kunnen beoordelen welk gedeelte van die informatie echt belangrijk is voor jou;
 - de informatie kunnen gebruiken om iets te gaan doen aan jouw gezondheid.
 - 4a Mogelijke antwoorden:
 - geen moeilijke woorden gebruiken;
 - controleren of de patiënt echt begrepen heeft wat je gezegd hebt.
 - 4b Mogelijke antwoorden:
 - van tevoren goed bedenken wat je precies wilt weten;
 - vragen stellen als je iets niet begrijpt;
 - het gesprek opnemen, zodat je het later rustig nog eens kunt beluisteren.
-

Antwoorden bij het tweede onderwerp

- 1a Eigen antwoord.
 - 1b Een broodjeaapverhaal is een verhaal dat niet (helemaal) waar is. Maar het verhaal wordt zo vaak doorverteld dat mensen gaan denken dat het echt waar is.
 - 2 Bij het dwangmatig vreemdetaalsyndroom spreekt iemand ineens een andere taal. Bij het buitenlandsaccentsyndroom gaat het alleen om een ander accent of een andere toon bij het spreken.
 - 3 Alinea 1 begint met: "Pas op als je je hoofd stoot. Want voor je het weet, spreek je daarna ineens een andere taal." De schrijver overdrijft hier expres.
Alinea 2 begint met "Er was eens een Italiaan ..." De schrijver gebruikt hier expres de beginzin van een sprookje.
 - 4 Eigen antwoord.
-

Antwoorden bij het derde onderwerp

- 1 Eigen antwoorden.
 - 2a Mogelijke antwoorden:
 - Ik houd van de Nederlandse taal.
 - Ik ben gek op de Nederlandse taal.
 - Ik heb een voorliefde voor de Nederlandse taal.
 - 3 t/m 6 Eigen antwoorden.
-

Antwoorden bij het vierde onderwerp

- 1 Eigen antwoorden.

- 2a** Iedereen heeft een soort woordenboek in zijn hoofd. Als je een woord hoort, wordt de klank van het woord gekoppeld aan de informatie in dat woordenboek. Bij het horen van het woord *trots* worden gelijk bij de eerste *t* alle woorden met een *t* opgeroepen in het woordenboek in je hoofd. Zodra je de *r* hoort, worden die woorden teruggebracht tot alle woorden die beginnen met *tr* enzovoorts. Uiteindelijk kom je in je hersenen uit bij het woord *trots* en heb je de klank die je hoorde herkend.
- 2b** Als je een taal nog niet zo goed kent, herken je de klanken van die taal nog niet zo goed. Het woordenboek in je hoofd roept daardoor te veel woorden op. Het duurt veel langer om nu de klank aan het juiste woord te koppelen.
- 2c** In elke taal spreek je letters (en combinaties van letters) op een bepaalde manier uit. Als je een klank van een nieuwe taal hoort, zul je in het woordenboek in je hoofd dus ook woorden oproepen die in je eigen taal zo klinken, maar niet in de nieuwe taal. Die woorden zitten dus 'in de weg' bij het zoeken naar het juiste woord.
- 3a** Mogelijk antwoord: *de, deur, dus*.
- 3b** Eigen antwoord.
-